СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

„Димитър А. Ценов" - Свищов

KreativEU
Knowledge & Creativity European University

Международна научно-практическа конференция

90 години дарителство, знание, иновации и устойчиво развитие в СА „Д. А. Ценов" – Свищов

Том I

5-7 ноември 2026 г.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

90 ГОДИНИ ДАРИТЕЛСТВО, ЗНАНИЕ, ИНОВАЦИИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ В СА „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

Свищов, 5-7 ноември 2026 г.

Посветена на 90 години от създаването на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Сборник с доклади

ТОМ I

Международната научно-практическа конференция е организирана при изпълнение на Административен договор № КП-06-МНФ/23 от 18.08.2026 г. (BNSF-1.010-0023-C01) на Фонд „Научни изследвания“ при МОН по Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2026

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Марин Маринов
Ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – председател
Проф. д-р Красимир Шишманов
Проф. д. н. Божидар Божинов
Проф. д-р Любчо Варамезов
Доц. д-р Маргарита Шопова
Доц. д-р Ваня Григорова
Доц. д-р Румен Ерусалимов
Доц. д-р Пламен Йорданов
Доц. д-р Драгомир Илиев
Доц. д-р Иван Марчевски
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Сергей Найденов
Доц. д-р Катя Личева
Проф. д-р Пенка Шишманова
Доц. д-р Елена Йорданова
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Пепа Стойкова
Доц. д-р Михаил Чиприянов
Доц. д-р Любка Илиева
Доц. д-р Теодора Филипова
Ст. преп. Елка Узунова
Ст. преп. д-р Радослав Николов

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Здравко Любенов – *председател*
Проф. д-р Светослав Илийчовски
Проф. д-р Атанас Атанасов
Доц. д-р Галина Чиприянова
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Красимира Славева
Гл. ас. д-р Асен Божиков
Ст. преп. д-р Венцислав Диков

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Проф. д-р Атанас Атанасов – *председател*
Проф. д-р Светослав Илийчовски
Проф. д-р Красимир Шишманов
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Танер Исмаилов
Доц. д-р Здравко Любенов
Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Елена Йорданова
Доц. д-р Любка Илиева
Доц. д-р Валентин Милинов
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Зорница Петкова

Публикуваните материали са рецензирани по метода на двойно сляпо рецензиране. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете. Фонд „Научни изследвания“ не носи отговорност за съдържанието на докладите, представени на научния форум, както и за съдържанието на рекламните и други материали за него.

ISBN 978-954-23-2686-1 (print)
ISBN 978-954-23-2687-8 (online)

D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS – SVISHTOV

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

90 YEARS OF CHARITY, KNOWLEDGE, INNOVATION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS - SVISHTOV

Svishtov, 5th - 7th November 2026

Dedicated to the 90th anniversary since the establishment of D. A. Tsenov Academy of Economics

Conference Proceedings

VOLUME I

The International Scientific and Practical Conference was organized in the implementation of Administrative Contract № КП-06-МНФ/23 of August 18, 2026 (BNSF-1.010-0023-C01), awarded by the Bulgarian National Science Fund at the Ministry of Education and Science under the Procedure for Support of International Scientific Forums Held in the Republic of Bulgaria

Tsenov Academic Publishing House
Svishtov
2026

PROGRAM COMMITTEE
Assoc. Prof. Marin Marinov, PhD
Rector of D. A. Tsenov Academy of Economics
Prof. Krasimir Shishmanov, PhD
Prof. Bozhidar Bozhinov, PhD
Prof. Lyubcho Varamezov, PhD
Assoc. Prof. Margarita Shopova, PhD
Assoc. Prof. Vanya Grigorova, PhD
Assoc. Prof. Rumen Jerusalemov, PhD
Assoc. Prof. Plamen Yordanov, PhD
Assoc. Prof. Dragomir Iliev, PhD
Assoc. Prof. Ivan Marchevski, PhD
Assoc. Prof. Irena Emilova, PhD
Assoc. Prof. Sergey Naydenov, PhD
Assoc. Prof. Katya Licheva, PhD
Prof. Penka Shishmanova, PhD
Assoc. Prof. Elena Yordanova, PhD
Assoc. Prof. Plamen Petkov, PhD
Assoc. Prof. Pepa Stoykova, PhD
Assoc. Prof. Mihail Chipriyanov, PhD
Assoc. Prof. Lyubka Ilieva, PhD
Assoc. Prof. Teodora Filipova, PhD
Senior Lecturer Elka Uzunova
Senior Lecturer Radoslav Nikolov, PhD

ORGANIZING COMMITTEE
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov. PhD, Chairman
Prof. Svetoslav Iliychovski, PhD
Prof. Atanas Atanasov, PhD
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, PhD
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, PhD
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, PhD
Ch. Assist. Prof. Asen Bozhikov, PhD
Sen. Lect. Ventsislav Dikov

EDITORIAL BOARD
Prof. Atanas Atanasov, PhD – Chair
Prof. Svetoslav Iliychovski, PhD
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, PhD
Prof. Krasimir Shishmanov, PhD
Assoc. Prof. Taner Ismailov, PhD
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov, PhD
Assoc. Prof. Galya Ivanova-Kuzmanova, PhD
Assoc. Prof. Irena Emilova, PhD
Assoc. Prof. Hristo Sirashki, PhD
Assoc. Prof. Elena Yordanova, PhD
Assoc. Prof. Lyubka Ilieva, PhD
Assoc. Prof. Valentin Milinov, PhD
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, PhD
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, PhD
Assoc. Prof. Ventsislav Vasilev, PhD
Assoc. Prof. Zornitsa Petkova, PhD

The published materials have been peer-reviewed using the double-blind review method. The authors are solely responsible for the content of the materials, the opinions expressed, the data used, the cited sources, and the linguistic formatting of the texts. The Bulgarian National Science Fund bears no responsibility for the content of the papers presented at the scientific forum, nor for the content of its promotional or other materials.

ISBN 978-954-23-2686-1 (print)
ISBN 978-954-23-2687-8 (online)

СЪДЪРЖАНИЕ

ТОМ I
ПЛЕНАРНИ ДОКЛАДИ

ЗНАНИЕ, ИНОВАЦИИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ В СЪВРЕМЕННОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ – ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Проф. д.н Божидар Божинов 9

PREPARING FUTURE PROFESSIONALS IN BUSINESS SCIENCES FOR THE AI ERA: COMPETENCIES AND CURRICULAR CHALLENGES
Prof., Célio Gonçalo Cardoso Marques, PhD, Senior Technician, MSc, Ana Catarina Gomes Almeida 27

INVESTIGATING GRANGER CAUSALITY BETWEEN GDP-RELATED INDICATORS: EVIDENCE FROM BULGARIA AND ROMANIA
Professor, Alexandru-Lucian Manole, PhD., Professor, Cristian-Marian Barbu, PhD. 43

ФИНАНСИ, ИКОНОМИКС, ЗАСТРАХОВАНЕ И ОСИГУРЯВАНЕ

АНАЛИЗ НА ЦЕНОВИЯ ТРЕНД НА БЪЛГАРСКИТЕ БОРСОВО ТЪРГУВАНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ДРУЖЕСТВА, СЛЕД COVID И ПРИ ВОЙНАТА В УКРАЙНА
Проф. д-р Стефан Симеонов, Алексей Гудев, докторант 57

LEASING AS STRATEGIC FINANCING TOOL
Prof. Tatjana Spaseska, PhD, Emilija Gjorgjioska, Aneta Risteska-Jankuloska 64

ФИНАНСОВАТА ГРАМОТНОСТ КАТО ФАКТОР ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА БЕДНОСТ И ПРЕХОДА КЪМ НИСКОВЪГЛЕРОДНО ОТОПЛЕНИЕ
Доц. д-р Александрина Александрова 73

РАЗВИТИЕ И ДИФЕРЕНЦИАЦИЯ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ ПАЗАРИ НА БАЛКАНИТЕ: СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ ЗА ПЕРИОДА 2015–2024 Г.
Доц. д-р Венцислав Василев 80

ФИНАНСОВ КОНТРОЛИНГ И БИЗНЕС ОРГАНИЗАЦИИТЕ
Доц. д-р Людмил Кръстев 88

ИКОНОМИЧЕСКА ПРИРОДА НА РАЗХОДИТЕ ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ
Доц. д-р Марин Маринов 93

ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА И НЕЙНОТО ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ МЕЖДУНАРОДНИТЕ ФИНАНСИ И ИНВЕСТИЦИИТЕ
Доц. д-р Наталия Силичева 102

ПЕРСПЕКТИВИ ПРЕД СИСТЕМАТА ЗА СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Николай Нинов 109

ТЕНДЕНЦИИ В ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТТА НА ОСИГУРИТЕЛНИЯ СТАЖ ПРИ МАТЕРИАЛИЗИРАНЕ ПРАВОТО НА ПЕНСИЯ ЗА ОСИГУРИТЕЛЕН СТАЖ И ВЪЗРАСТ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Пламен Йорданов, гл. ас. д-р Маргарита Николова 120

ПОЛОВО-ВЪЗРАСТОВИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ПУБЛИЧНОТО ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ ПРИ СТАРОСТ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Пламен Йорданов, гл. ас. д-р Маргарита Николова 129

ВЛИЯНИЕ НА ОСНОВНИТЕ ФАКТОРИ ВЪРХУ РЕАЛИЗИРАНИЯ ПРЕМИЕН ПРИХОД ПРИ ЗАСТРАХОВАНЕТО НА СГРАДИ И ДОМАШНО ИМУЩЕСТВО
Доц. д-р Румен Ерусалимов 139

БОНУС-МАЛУС СИСТЕМАТА ПРИ ЗАСТРАХОВКАТА „ГРАЖДАНСКА ОТГОВОРНОСТ НА АВТОМОБИЛИСТИТЕ“ В БЪЛГАРИЯ – ПРОБЛЕМИ И РЕШЕНИЯ
Доц. д-р Румен Ерусалимов, д-р Николай Илиев 147

ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА И МАКРОИКОНОМИЧЕСКА СТАБИЛНОСТ В УСЛОВИЯ НА КРИЗА: ЕМПИРИЧНИ ИЗМЕРЕНИЯ ЗА БЪЛГАРИЯ (2019–2022)
Доц. д-р Танер Исмаилов, доц. д-р Махмут Кадир Ишгювен 155

ЖИЗНЕНИЯТ ЦИКЪЛ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ КАТО ФАКТОР ЗА ДИФЕРЕНЦИАЦИЯ НА ТЪРСЕНЕТО НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ ПРОДУКТИ
Гл. ас. д-р Анелия Панева 163

ПОТЕНЦИАЛНА РОЛЯ НА ТЕЛЕМАТИЧНИТЕ СИСТЕМИ В ЗАСТРАХОВАНЕТО И ПОДОБРЯВАНЕ НА ПЪТНАТА БЕЗОПАСНОСТ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Валентина Нинова 171

СЪСТОЯНИЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ПЕНСИОННИ ФОНДОВЕ В БЪЛГАРИЯ И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ИМ ЗА ИЗПЛАЩАНЕ НА АДЕКВАТНИ ПЕНСИИ ЗА РАННО ПЕНСИОНИРАНЕ
Гл. ас. д-р Йордан Йорданов 179

РОЛЯТА НА ИНФЛАЦИЯТА ВЪРХУ ПОКУПАТЕЛНАТА СПОСОБНОСТ НА ДОМАКИНСТВАТА В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Петя Василева 188

ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПАЗАРА НА ТРУДА
Гл. ас. д-р Таня Илиева 195

ВОЛАТИЛНОСТТА КАТО АКТИВ: АНАЛИЗ НА VIX И ETF АЛТЕРНАТИВИ ЗА ИНВЕСТИТОРИТЕ
Гл. ас. д-р Цветан Павлов 201

СТАБИЛНОСТ НА БЪЛГАРСКИЯ БАНКОВ СЕКТОР В УСЛОВИЯТА НА МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ТУБОЛЕНЦИИ И ПОДГОТОВКА ЗА ЧЛЕНСТО В ЕВРОЗОНАТА
Ас. д-р Рая Драгоева 209

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА АДАПТАЦИЯ НА БЪЛГАРСКИЯ ПАЗАР НА ТРУДА КЪМ ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ: СРАВНЕНИЕ С ЕС-27
Ас. Велислава Петрова 216

ВЛИЯНИЕТО НА РЕГЛАМЕНТА MICA ВЪРХУ ФИНАНСОВАТА СТАБИЛНОСТ И РИСКОВЕТЕ НА КРИПТО ПАЗАРА В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
Д-р Габриела Кръстева 224

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ И УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ ОРГАНИЗАЦИОННАТА РАМКА НА ПЕНСИИТЕ ЗА ОСИГУРИТЕЛЕН СТАЖ И ВЪЗРАСТ В БЪЛГАРИЯ
Д-р Жанета Ангелова 230

ОЦЕНКА НА РИСКОВИЯ ПРОФИЛ НА ПЛАЩАНИЯТА ПО ЗАСТРАХОВКИ „ИМУЩЕСТВО“ И „КАСКО НА МПС“ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ ПАЗАРИ В ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА ЗА ПЕРИОДА 2015–2024 Г.
Д-р Радка Василева 238

ИСТОРИЯ НА ЕВРОТО: ВЪЗНИКВАНЕ, РАЗВИТИЕ И ЛОГИКА НА ВАЛУТНАТА КОНСТРУКЦИЯ
Докторант Атанаска Минчева 246

ДАНЪЧНИТЕ ОБЛЕКЧЕНИЯ КАТО РЕШЕНИЕ ЗА УСТОЙЧИВОТО ФИНАНСИРАНЕ НА МЛАДЕЖКИТЕ ЦЕНТРОВЕ В БЪЛГАРИЯ
Докторант Ахмед Куйтов 254

ОПТИМИЗИРАНЕ НА ПРОДАЖБИТЕ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ КОМПАНИИ В УСЛОВИЯТА НА ТУРБУЛЕНТНОСТ
Докторант Габриела Спасова 261

СРАВНИТЕЛЕН ПРЕГЛЕД НА МЕТОДИТЕ ЗА ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА ПЕНСИЯ ПРИ ПРИЛАГАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ РЕГЛАМЕНТИ И МЕЖДУНАРОДНИ ДОГОВОРИ В ОБЛАСТТА НА СОЦИАЛНАТА СИГУРНОСТ, ПО КОИТО РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ Е СТРАНА
Докторант Диляна Йорданова 269

ДЕКАРБОНИЗАЦИЯ И ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ В БЪЛГАРИЯ: ДИНАМИКА И ВЗАИМОВРЪЗКИ В КОНТЕКСТА НА ЗЕЛЕНИЯ ПРЕХОД
Докторант Иван Спасов 277

СИТУАЦИОНЕН АНАЛИЗ НА БАНКОВОТО ЖИЛИЩНО КРЕДИТИРАНЕ В БЪЛГАРИЯ – РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ
Докторант Инна Борозенкова 284

ИЗКУСТВЕНИЯТ ИНТЕЛЕКТ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ И ЛИКВИДНОСТТА В ERP/BI СРЕДАТА: МЕХАНИЗМИ, ЕФЕКТИ, УСЛОВИЯ ЗА УСПЕХ
Докторант Кирил Пенев 292

КРИПТОВАЛУТИТЕ КАТО ПЛАТЕЖНО СРЕДСТВО: ИКОНОМИЧЕСКА ЛОГИКА, ОГРАНИЧЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ
Докторант Красимир Иванов 299

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА АНТИИНФЛАЦИОННАТА ПАРИЧНА ПОЛИТИКА НА ФЕДЕРАЛНИЯ РЕЗЕРВ И ЕЦБ (2021-2025)
Докторант Кристиян Варамезов 307

ОРГАНИЗАЦИОННО-ИКОНОМИЧЕСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ДОПЪЛНИТЕЛНОТО ДОБРОВОЛНО ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ В НЯКОИ СТРАНИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
Докторант Кристияна Милинова 316

РАЗВИТИЕ НА ПРЕДЯВЕНИТЕ ПРЕТЕНЦИИ КЪМ ГАРАНЦИОННИЯ ФОНД, СВЪРЗАНИ СЪС ЗАСТРАХОВКА „ГРАЖДАНСКА ОТГОВОРНОСТ НА АВТОМОБИЛИСТИТЕ“
Докторант Максим Колев 324

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ НА ФАРМАЦЕВТИЧНИЯТ ПАЗАР В БЪЛГАРИЯ
Докторант Маргарита Кръстева 331

ТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА TGARCH МОДЕЛА ЗА ОЦЕНКА НА ПАЗАРНИЯ РИСК
Докторант Петър Джелепов 337

СРАВНИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ШЕСТТЕ НАЙ-ГОЛЕМИ ПЕТРОЛНИ КОМПАНИИ В СВЕТА ЧРЕЗ ПАЗАРНИ МУЛТИПЛИКАТОРИ P/B, P/IOS И P/E
Докторант Ралица Иванова 342

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ФИНАНСОВОТО УПРАВЛЕНИЕ НА ЕВРОПЕЙСКИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРОЕКТИ, ПОРОДЕНИ ОТ РАЗЛИЧИЯ В ТЪЛКУВАНЕТО НА ПРОГРАМНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ
Докторант Славейко Славков 348

СУРОВИННАТА БАЗА В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ КАТО ПРЕДПОСТАВКА ЗА ИНВЕСТИЦИОННА АКТИВНОСТ В МЕСОПРЕРАБОТВАТЕЛНИЯ СЕКТОР
Докторант Юли Станков 356

ДИГИТАЛНИТЕ РАЗПЛАЩАНИЯ И УПРАВЛЕНИЕТО НА ЛИЧНИЯ БЮДЖЕТ ПРИ СТУДЕНТИТЕ
Студент Галя Тулина 363

ЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ ПАЗАРИ ПРЕДИ И СЛЕД ЕВРОТО: СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА БАЛТИЙСКИТЕ СТРАНИ И ИЗВОДИ ЗА БЪЛГАРИЯ
Студент Ивайло Василев 369

СЧЕТОВОДСТВО, КОНТРОЛ, ОДИТ, СТАТИСТИКА И МАТЕМАТИКА

ЗА ОСНОВОПОЛОЖНИКА НА СВИЩОВСКАТА АКАДЕМИЧНА СЧЕТОВОДНА ШКОЛА - ПРОФЕСОР ГОСПОДИН ТОШЕВ
Проф. д-р Атанас Атанасов 381

УСТОЙЧИВОСТ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ И КАЧЕСТВО НА ОТЧЕТНАТА ИНФОРМАЦИЯ
Prof. Dimitrios P. Petropoulos, PhD, доц. д-р Галина Чиприянова 386

SEMI-TENSOR PRODUCT FOR FINITE GAMES WITH DETERMINISTIC STRATEGY DYNAMICS: A TUTORIAL
Prof. Renato De Leone, PhD..... 395

ОТЧИТАНЕТО НА УСТОЙЧИВОСТТА В БАНКИТЕ В БЪЛГАРИЯ – ФАКТОР ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ТЯХНАТА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ
Доц. д-р Венцислав Вечев 404

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧНИ АСПЕКТИ НА ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ В ОТЧЕТНОСТТА
Доц. д-р Галина Чиприянова 410

ВЪРХУ НЯКОИ АСПЕКТИ ПРИ ПРИЛАГАНЕ НА СИСТЕМАТА ЗА НАТРУПВАНЕ И ТРАНСФЕР НА КРЕДИТИ (ECTS) ПРИ ОБУЧЕНИЕТО ПО СЧЕТОВОДСТВО В ОКС „БАКАЛАВЪР“
Доц. д-р Галя Иванова – Кузманова..... 424

ИЗСЛЕДВАНЕ НА НАГЛАСИТЕ НА СТУДЕНТИТЕ ПО СЧЕТОВОДСТВО КЪМ ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ В ОБУЧЕНИЕТО
Доц. д-р Даниела Александрова Георгиева..... 431

SUSTAINABILITY REPORTING IN THE PUBLIC SECTOR: INTERNATIONAL FRAMEWORKS, SECTOR-SPECIFIC CHARACTERISTICS AND PROSPECTS FOR BULGARIA
Доц. д-р Диана Папраданова..... 440

ИЗКУСТВЕНИЯТ ИНТЕЛЕКТ В СИСТЕМИТЕ ЗА АВТОМАТИЗИРАН КОНТРОЛ ВЪРХУ АВТЕНТИЧНОСТТА НА ЕВРОБАНКНОТИТЕ
Доц. д-р Зорница Ганчева 448

ГОТОВИ ЛИ СМЕ ЗА ОБЪРНАТО ПРЕПОДАВАНЕ ПО СЧЕТОВОДСТВО?
Доц. д-р Ива Монева 456

СТАНДАРТИЗИРАН ПОДХОД ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ И ОПОВЕСТЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ФИНАНСОВИТЕ РЕЗУЛТАТИ ОТ ДЕЙНОСТТА НА ПРЕДПРИЯТИЯТА
Доц. д-р Иван Андреев..... 465

НЕСТАНДАРТНО ПРИЛОЖЕНИЕ НА КЛАСИЧЕСКИ ТЕХНИКИ ЗА ДЕТЕРМИНИРАН ФАКТОРЕН АНАЛИЗ
Доц. д-р Красимир Кулчев, гл. ас. д-р Галя Кушева 473

АНАЛИЗ НА ДИНАМИКАТА И СТРУКТУРАТА НА ЕМИСИИТЕ НА ВРЕДНИ ВЕЩЕСТВА В АТМОСФЕРАТА В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Красимира Славева..... 479

РАЗХОДИТЕ ЗА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ ПО ФУНКЦИИ В БЪЛГАРИЯ – ДИНАМИКА, СТРУКТУРА И ЕВРОПЕЙСКИ СРАВНЕНИЯ
Доц. д-р Маргарита Шопова 489

ЦЕНТРАЛИЗИРАНОТО МИТНИЧЕСКО ОФОРМЯНЕ В ЕС – МИТ ИЛИ РЕАЛНОСТ
Доц. д-р Момчил Антов 499

СЧЕТОВОДНО ТРЕТИРАНЕ НА УСТОЙЧИВИТЕ ИНВЕСТИЦИИ В КОНТЕКСТА НА ТАКСОНОМИЯТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
Доц. д-р Николина Грозева 507

ЗНАЧЕНИЕ НА НЕФИНАНСОВАТА (ЕКОЛОГИЧНА) ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ФИНАНСОВА УСТОЙЧИВОСТ В АГРАРНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Павлина Димитрова 513

ДИГИТАЛНА КОХЕРЕНТНОСТ НА КОНТРОЛНАТА СИСТЕМА: ПЪТ КЪМ ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА ФРАГМЕНТАЦИЯ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Пепа Стойкова, Мариета Спасова 521

ДИНАМИЧНА КЛАСИФИКАЦИЯ НА ОБЛАСТИТЕ В БЪЛГАРИЯ СПОРЕД ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ, ЗАПЛАЩАНИ ОТ НЗОК
Доц. д-р Пламен Петков 526

ПРОФЕСИОНАЛНАТА ПРЕЦЕНКА В СЧЕТОВОДСТВОТО И СВЪРЗАНИТЕ С НЕЯ РИСКОВЕ: ПРОЯВЛЕНИЯ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ
Доц. д-р Радосвета Йорданова Кръстева-Христова 537

ПО ВЪПРОСА ЗА РЕНТАБИЛНОСТТА, ЛИКВИДНОСТТА И ОБРЪЩАЕМОСТТА НА ТЕКУЩИТЕ АКТИВИ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО /МЕТОДИКА И МЕТОДОЛОГИЯ ЗА АНАЛИЗ/
Доц. д-р Росица Иванова 549

ПАРАДОКСИТЕ НА СЧЕТОВОДСТВОТО И СЧЕТОВОДНИТЕ ПРИНЦИПИ
Доц. д-р Светлозар Стефанов 557

ИНТЕГРИРАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА В ОДИТА: МССУ 5000 И ТРАНСФОРМАЦИЯТА НА ОДИТОРСКАТА ПРОФЕСИЯ
Доц. д-р Силвия Костова 566

ИЗСЛЕДВАНЕ НА СТРУКТУРНАТА ДИНАМИКА НА ВЪГЛЕРОДНИТЕ ЕМИСИИ В АТМОСФЕРАТА
Доц. д-р Стела Касабова 574

СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНСКО СЧЕТОВОДСТВО И ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА УСТОЙЧИВАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА БИЗНЕСА
Доц. д-р Галина Чиприянова, Цветелина Яламова, докторант 582

КОНТРОЛ И УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВОТО ЗДРАВЕ НА МАЛКИТЕ ОБЩИНИ В БЪЛГАРИЯ – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Гл. ас. д-р Дияна Иванова 591

БИБЛИОМЕТРИЧЕН АНАЛИЗ НА ДАНЪЧНИТЕ ФОРМАЛНОСТИ И АДМИНИСТРАТИВНАТА ТЕЖЕСТ
Гл. ас. д-р Желью Желев 599

ОСОБЕНОСТИ ПРИ ВЪЗЛАГАНЕТО НА ИНСПЕКЦИОННА ДЕЙНОСТ ОТ ОРГАНИТЕ НА ДФИ
Гл. ас. д-р Надежда Цветкова..... 606

ТРАНСФОРМАЦИЯ НА СЧЕТОВОДСТВОТО В КОНТЕКСТА НА РАЗВИТИЕТО НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ
Гл. ас. д-р Ралица Данчева 613

ЕКОЛОГИЧНО УПРАВЛЕНСКО СЧЕТОВОДСТВО – КАК ДА ГО ИЗПОЛЗВАМЕ
Гл. ас. д-р Росен Колев 621

КРЕДИТНИЯТ АНАЛИЗ КАТО САМОСТОЯТЕЛНА НАУЧНА И УЧЕБНА ДИСЦИПЛИНА: ПРЕДМЕТ, МЕТОД И ИНФОРМАЦИОННА ОСНОВА В КОНТЕКСТА НА SAF-T
Д-р Петър Петров..... 629

КОЕФИЦИЕНТ НА КРИЗИСНА ЛИКВИДНОСТ (CLR) И ИНДЕКС ЗА СТАБИЛНОСТ (PSI) КАТО РАННИ СИГНАЛИ В КРЕДИТНИЯ АНАЛИЗ: МЕТОДИЧЕСКА РАМКА И ЕМПИРИЧНА АПРОБАЦИЯ
Д-р Петър Петров..... 637

ОТЧИТАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА В ОРГАНИЗАЦИИТЕ ОТ ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ – НОРМАТИВНИ И ИНФОРМАЦИОННИ АСПЕКТИ
Докторант Веселина Тодорова..... 645

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО, ИЗЧИСЛЕНИ ПОСРЕДСТВОМ ИКОНОМИЧЕСКИТЕ СМЕТКИ ЗА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО И СИСТЕМАТА ЗА ЗЕМЕДЕЛСКА СЧЕТОВОДНА ИНФОРМАЦИЯ
Докторант Гергана Павлова 657

НОРМАТИВНА РАМКА И АДМИНИСТРАТИВНИ ПРОЦЕДУРИ ПРИ ПРИЕМА НА ЧУЖДЕСТРАННИ СТУДЕНТИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Докторант Диана Маринкова..... 666

ДИНАМИКА И СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ИНДЕКСА НА ЧОВЕШКОТО РАЗВИТИЕ: МЯСТОТО НА БЪЛГАРИЯ В ЕВРОПА
Докторант Диана Мутафова 672

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ, ПОДХОДИ И МЕТОДИ ПРИ ИЗВЪРШВАНЕТО НА СЪДЕБНО-СЧЕТОВОДНИ ЕКСПЕРТИЗИ
Докторант Димитър Иванов..... 680

СЧЕТОВОДСТВОТО В СЪВРЕМЕННАТА ИНФОРМАЦИОННА СРЕДА
Докторант Дияна Попова 689

ВНЕДРЯВАНЕ НА ОТЧЕТНОСТТА ЗА УСТОЙЧИВОСТТА В ПРЕДПРИЯТИЯТА – ОРГАНИЗАЦИОННИ И ПРАКТИЧЕСКИ АСПЕКТИ
Докторант Ивайло Кънев..... 698

ПРИЛОЖЕНИЕ НА МАШИННОТО ОБУЧЕНИЕ ЗА ПРОГНОЗИРАНЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ КОЛИЧЕСТВА АНТИДИАБЕТНИ ЛЕКАРСТВА
Докторант Иван Митков 706

ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ НА СЧЕТОВОДНИЯ ПЕРСОНАЛ И КАЧЕСТВОТО НА ОТЧЕТНАТА ИНФОРМАЦИЯ
Докторант Иван Николов 714

ФОРМИРАНЕ И ПРЕДСТАВЯНЕ НА ФИНАНСОВИЯ РЕЗУЛТАТ (ТЕОРЕТИЧНИ ПОДХОДИ, МЕЖДУНАРОДНИ И НАЦИОНАЛНИ СЧЕТОВОДНИ РАЗБИРАНИЯ)
Докторант Ивелина Панайотова 721

МЕТОДИ ЗА ИЗМЕРВАНЕ НА БЕДНОСТТА –СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА АБСОЛЮТНИЯ, ОТНОСИТЕЛНИЯ И СУБЕКТИВНИЯ ПОДХОД
Докторант Нуридин Нуридин 731

ОТЧЕТНИЯТ ПРОЦЕС В ПРЕДПРИЯТИЕТО – СЪЩНОСТ, СТРУКТУРА И ОСНОВНИ ЕТАПИ
Докторант Пламена Николова 743

ОТЧЕТНОСТТА ЗА УСТОЙЧИВОСТ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ИНТЕГРИРАНО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО
Докторант Рая Темнялова 754

ОСОБЕНОСТИ НА КОНТРОЛА ВЪРХУ ЕВРОПЕЙСКИТЕ СРЕДСТВА ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ДИРЕКТНИТЕ ПЛАЩАНИЯ
Докторант Снежана Ясенова Парушева-Ламбева 764

КРЕДИТНИЯТ РЕЙТИНГ КАТО ФАКТОР ЗА УСТАНОВЯВАНЕ НА КРЕДИТОСПОСОБНОСТТА
Докторант Стоянка Бозвелиева 773

СЧЕТОВОДНАТА ПРОФЕСИЯ В КОНТЕКСТА НА ЕТИЧНИТЕ НОРМИ, ЕТИЧНА ПРЕЦЕНКА И ПРОФЕСИОНАЛНО РЕШЕНИЕ
Докторант Таня Димитрова Станева 780

ОСОБЕНОСТИ НА ВЗЕМАНИЯТА КАТО ОТЧЕТНИ ОБЕКТИ В ПЪТНОСТРОИТЕЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ
Докторант Цветелина Мишонова 789

ОПТИМИЗИРАНЕ НА ПРОДАЖБИТЕ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ КОМПАНИИ В УСЛОВИЯТА НА ТУРБУЛЕНТНОСТ

Докторант Габриела Спасова[1]

Резюме: Оптимизирането на продажбите на застрахователните компании е ключов компонент на оперативния финансов мениджмънт, осигуряващ защита срещу рискове, стабилност на домакинствата и бизнеса, както и акумулиране на огромни финансови ресурси. В условия на глобални икономически предизвикателства и дигитална трансформация, застраховането приема решаващо значение за устойчивото развитие на бизнеса. Водещите позиции, които заемат застрахователните дружества в световната икономика се определя от възможностите за гарантиране на финансова стабилност и ефективно използване потенциала на бизнеса в условията на турбулентност.

Ключови думи: финансови ресурси, застрахователните компании, оптимизирането на продажбите, турбулентност

JEL: G30, G32, G22, G01

MANUSCRIPT TITLE IN ENGLISH OPTIMIZING INSURANCE COMPANY SALES AMIDST TURBULENCE

PhD Candidate Gabriela Spasova

Abstract: Optimizing sales for insurance companies is a key component of operational financial management, ensuring risk protection, stability for households and businesses, and the accumulation of vast financial resources. Amidst global economic challenges and digital transformation, insurance has become crucial for sustainable business development. The leading positions held by insurance companies in the global economy are driven by their ability to guarantee financial stability and effectively leverage business potential in turbulent times.

Key words*:* financial resources, insurance companies, sales optimization, turbulence

JEL: G30, G32, G22, G01

Въведение

Научното изследване представя актуалността на анализираната тема, свързана с финансовото управление на продажбите в застрахователните

[1] gaby.spasova@abv.bg

дружества, като предполага различен подход и методология за увеличаването на обема на продажбите и оптимизирането на финансовите резултати. Изследване на застрахователната дейност, предполага особено внимание да се отделя на финансови аспекти при оптимизиране на продажбите и финансовата устойчивост на застрахователните компании, което определя научно-практическата значимост на една недостатъчно изследвана материя, която се развива в условията на глобални дигитални трансформации и активното навлизане на изкуствения интелект.

На тази база за *обект* на изследването са представени продажбите на застрахователните компании, действащи на застрахователния пазар в България. *Предмет* на изследването са съвременните предизвикателства при финансово управление на продажбите в застрахователните компании, в условията на икономическа рецесия.

Авторът има за *цел* да представи някой основни проблеми и предизвикателства при управлението и оптимизирането на продажбите в застрахователните компании като важна част от дейността на финансовия мениджмънт в условията на динамични пазарни промени. За постигането на тази цел си поставяме няколко важни задачи като акцентираме върху определени теоретичните постановки, възможностите за оптимизиране на финансовите потоци при управлението на продажбите и активното използване на дигиталните технологии и изкуствения интелект за повишаване на финансовите ефекти от продажбите на застрахователните продукти, в условията на икономическа рецесия.

Решаването на поставените *задачи*, може да се формулира по следния начин:

- на основата на проучените теоретически и методически изследвания на българския застрахователен пазар, да се определят съвременните предизвикателства при финансовото управление на продажбите на застрахователните компании в условията на динамични пазарни промени и икономическа рецесия;
- да се установят основните тенденции и предизвикателства пред възможностите за повишаване на обема на продажбите и финансовата ефективност на застрахователните компании с цел запазване на финансова устойчивост;
- да се изследват действащите международни регулации и очакваните промени, които влияят върху продажбите на застрахователните компании, следствие на динамичното развитие на застрахователния пазар;

Докладът има практико-приложен и научен характер, който намира изражение в оценка на постигнати резултати и изследване на оптимизационни варианти за решаване на съвременните предизвикателства пред финансовото управление на продажбите на застрахователните компании.

*

Хармонизирането на регулациите на българския застрахователен пазар, с европейските регулации са задължително условие за гарантиране на финансова устойчивост на застрахователните компании и висока степен на защита на потребителите, които ползват застрахователните продукти на единния европейски застрахователен пазар. Важният стълб на европейската регулаторна рамка в застраховането е директивата „Платежоспособност II“ (Solvency II), която постави началото на промените във философията на застрахователния надзор, структуриран в три стълба на *количествени изисквания* (капиталова адекватност и оценка на риска), *качествени изисквания* (корпоративно управление и надзорен преглед) и *пазарна дисциплина* (прозрачност и отчетност).[2]

С въвеждането от 2016г. Solvency II представя пазарно-съвместима оценка на пасивите и изисква управление на паричните потоци в контекста на: управлението на техническите резерви, поддържане на планове с проекции на паричните потоци в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен хоризонт, включително при стресови сценарии на динамични пазарни промени и природни бедствия, интегриране на проекции на паричните потоци в цялостната оценка на риска и др. Основните промени в застрахователния европейски надзор водят към холистично, стохастично и регулаторно съвместимо управление на паричните потоци, което поставя определени критерии за платежоспособността, ликвидността и рентабилността. Ликвидността в застрахователните компании не се изследва само като страничен ефект на капитала, а като самостоятелен риск, изискващ собствени индикатори и стресови тестове.

С динамичното развитие на застрахователния пазар, дигитализирането на дистрибуционните канали и системите за разплащане се разширяват отговорностите на оперативния финансов мениджмънт по отношение на управлението на ликвидността. Това включва управление на вземанията, подобряване на управлението на паричните потоци, инвестиционни решения, контролиране на паричните разплащания, подбор на финансови инструменти на паричния пазар и ползване на блокчейн технологии. (Милинов, 2010)

С навлизането на иновативните технологии и изкуствения интелект се поставят нови предизвикателства пред финансовия мениджмънт и европейските регулаторни органи за промени към взаимно партньорство за

[2] Анализът на експерти от КФН представят Платежоспособност II като резултат от продуктивни политически и законодателни преговори в продължение на много години между Европейския парламент, Европейската комисия и Съвета. От друга страна, отразява дейността на Съвета на надзорниците на EIOPA, които чрез работата си осигуряват подготовката за Платежоспособност II да бъде навременна. Чрез усилията на Националните компетентни органи, Платежоспособност II вече е реалност във всяка държава членка на ЕС. Също така, от страна на застрахователните и презастрахователни компании бе извършена усилена работа и доброто ниво на готовност за Платежоспособност II , което е доказателство за техния успех. Все пак, процесът не е завършен, само регулаторната фаза на процеса е към края си.

устойчивост на застрахователните модели и модернизация на застрахователния сектор. Европейския регулаторен подход се адаптира към дигитализацията на застрахователните процеси и намаляване на административните разходи за застрахователните компании като стимулира дългосрочните инвестиции и перманентен контрол по отношение на застрахователната дейност в рамките на ЕС, киберсигурността, защита на данните и използването на алгоритми с изкуствен интелект. Дигитализацията на надзора е една от важните стъпки, която може да осигури необходимата подкрепа за застрахователните компании при оптимизиране на продажбите и справяне с климатичните рискове.

В своето изследване, авторът представя една по различна гледна точка за подобряване на някой от финансовите аспекти при управлението на продажбите в застрахователните компании по общо застраховане, в условията на променящи се европейски регулации и нормативни изисквания, регламентиращи дейността на застраховането в Европа. Това са основни предизвикателства пред оперативния финансов мениджмънт за ефективно адаптиране към динамичните пазарни промени. Научното изследване се базира на оценката за една успешно провеждана консервативна политика от финансов мениджмънт на ЗАД „ОЗК-Застраховане“ през изследвания период за оптимизирането на продажбите на застрахователни продукти, чрез използването на иновативни подходи, в условията на дигитализация и активно използване на изкуствен интелект. Постигнатите добри финансови резултати са при стриктно спазване на международните регулации за минимализиране на риска от застрахователната дейност в условията на новите предизвикателства.

Възможностите за оптимизиране на продажбите на застрахователните компании се изследват в контекста на предстоящи промени в европейски регулации за застраховането и в съответствие с научни постановки на водещи автори за оптимизиране на финансовата устойчивост на застрахователните компании, действащи на българския застрахователен пазар, които се фокусират върху прилагането на „ефективна пласментна политика“ (Илиев, 2013) като един от основните инструменти за по-добра конкурентоспособност и пазарно позициониране на застрахователните дружества в България.

Водещи научни изследователи от свищовската застрахователна школа анализират възможностите на конкурентните основни политики: ценова, продуктова, пласментна и политика по уреждане на щетите за постигането на по-добро пазарно позициониране като възможности за оптимизирането на продажбите, които най-често се свързват с иновативни подходи към пласмента в условията на турбулентност. [3]

[3] Преподаватели от водещата катедра „Застраховане и социално дело“ към СА „Д. А. ЦЕНОВ“ - Свищов проф. Боян Илиев, доц. Р. Ерусалимов, доц. В. Василев и др. в свои авторски издания като „Основни принципи на застраховането“, „Застраховане“, „Основи на застраховането“ и др. разглеждат ***пласментната политика*** като един от основните инструменти за конкуренция и пазарно позициониране на застрахователните дружества в България.

Според проф. Боян Илиев, основното направление за оптимизиране на продажбите е изграждането на „конкурентно ориентирана, многоканална пласментна политика“, която позволява на застрахователните компании да се диференцира на пазара и да подобрят пазарните си позиции чрез по-ефективно организиране на достъпа до клиентите. Този подход е водещ за финансовия мениджмънт на застрахователните дружества в началото на 21 век като акцентира върху стратегическата роля на дистрибуцията в условията на засилваща се конкуренция.

Проф. Ирена Мишева също представя възможностите за оптимизиране на продажбите на застрахователните компании чрез провеждане на пласментната политика като ключов елемент на маркетинговия микс. В своето научно изследване, със заглавие „Застрахователен маркетинг“, авторът разглежда пласмента като самостоятелен и съществен компонент на маркетинговата политика в застраховането, като представя възможностите за оптимизирането на продажбите да се постига не само чрез продукта и цената, а чрез правилно изграждане и управление на системата за довеждане на застрахователния продукт до клиента. (Мишева, 2016)[4]

В условията на нарастваща конкуренция и динамични промени на застрахователния пазар, доц. Василев представя презастраховането като много важен елемент от финансовото управление на застрахователния мениджмънт за подпомагане на финансово слабите застрахователни дружества при поемане защитата на обекти, които имат голяма стойност. (Василев, 2012)

Доктор по икономика Михаела Монова изследва възможностите от изравняването на риска с помощта на презастраховането, като добро финансово решение за запазване на хомогенността на състава на прекия застраховател и осигурява неговата по-добра финансова стабилност. Така застрахователят си осигурява закрила срещу финансови загуби, които могат да възникнат в резултат на неговата дейност и се разпределят последиците от реализирането на риска на по-голяма територия, което ще даде опция за запазване на финансовата устойчивост на застрахователното дружество чрез

[4] Основните теоретични постановки на проф. Ирена Мишева за оптимизиране на продажбите на застрахователните компании в учебника „Застрахователен маркетинг“са концентрирани преди всичко в главата, посветена на „пласментната (дистрибуционната) политика“ на застрахователното дружество. Според Ирена Мишева, пласментната политика като ключов елемент на маркетинговия микс е определяща при оптимизирането на продажбите, което може да се постигни преди всичко чрез съзнателно проектиране и стратегическо управление на пласментната система. Финансовият мениджмънт на застрахователното дружество трябва да избере подходяща комбинация от пласментни органи, организация и стратегии (унифициране, диверсификация, иновация), като интегрира и по-новите форми – директен маркетинг и интернет-пласмент. Това позволява по-ефективно достигане до целевите клиенти, по-добро пазарно покритие и конкурентно предимство.

покриване на част от загубите, които са възникнали при реализирането на даден риск или група от рискове.[5]

Развитието на застрахователния бизнес, в среда на икономическа турбулентност и неопределеност на бъдещи застрахователни събития на застрахователния пазар поставя необходимостта от използването на иновативни подходи и нови финансови решения при управление на застрахователните компании за да могат да са ефективни при изпълнението на определени преразпределителни, стабилизиращи и инвестиционни функции. Българският застрахователен пазар и финансовият мениджмънт в застраховането не могат да останат изолирани от глобалните процеси на дигитализация и навлизането на изкуствения интелект (AI) при представянето на ефективни финансови решения като част от оперативното управление на застрахователните компании, което ще гарантира тяхната по-добра финансова стабилност, както и финансовата устойчивост на стопанските субекти и осигуряването на необходимия капитал за развитие чрез ефективни инвестиционни решения на акумулираните резерви.

Ефективното управление на финансовите ресурси в застрахователната дейност изисква финансово планиране, контрол и оптимизация на продажбите, да са свързани с дигитализирането на застрахователни продукти, предлагани от дигитален AI асистент, въвеждане на онлайн процес по заявяване и дигитална обработка на щети, укрепване на киберсигурността и финансовата устойчивост.

Основните консервативни процеси, които управляват финансовия мениджмънт в застрахователните компании от началото на 21 век се налага да се съчетават с дигитализирани застрахователни продукти, автоматизация на процесите от управлението на застрахователните полици и щети, оценка на риска, до персонално обслужване с помощта на AI асистент, което ще осигурява по-добра платежоспособност, оптимизиране на доходността, управление на риска и постигане на устойчив ръст на продажбите в застраховането.

Финансовият мениджмънт на застрахователните компании управлява тези процеси, съгласно изискванията на действащите европейски регулации в застраховането, свързани с перманентния контрол върху разходите и инвестиционните решения за гарантиране на добра капиталова адекватност.
Оптимизирането на продажбите, разходите за щети и инвестиционната дейност в застраховането са взаимосвързани елементи, които могат да гаран-

[5] В своята дисертация на тема: „Управление на риска и финансовото състояние на застрахователните компании чрез презастраховане“, доктор Михаела Монова, водещ финансов експерт в ЗАД „ОЗК- Застраховане“, изследва възможностите за добро финансово управление на застрахователните компании, в условията на динамични пазарни промени и икономическа рецесия чрез презастраховането като най-възможния използван метод за управление на риска, който ще гарантира финансова устойчивост на застрахователния пазар.

тират добър финансов резултат на застрахователните дружества. Ефективното управление на тези компоненти изисква превръщането в необратим процес на интегриране на принципите на финансовия контрол, прогнозирането и анализа на риска с дигитализацията и изкуствения интелект, което променя основно застрахователния сектор.

Дълбоките трансформации на застрахователния пазар налагат и появата на нова регулативна рамка в застраховането, която да е адекватна на промени в международните регулаторни стандарти за непрекъснат контрол на данни и промяна в политиката, с която се следи капиталовата адекватност и оперативните разходи. Поставянето на по-високи критерии за финансово управление и контрол на застрахователната дейност, изисква оптимизиране на нормативната регулаторна рамка при активно използване на дигиталните технологии, които ще променят действащите дистрибуционните канали, ще подобрят точността на анализа и ще позволят създаването на нови бизнес модели за автоматизация на процесите и намаляване на административните разходи. Това поставя необходимостта от повишаване на квалификацията и адаптация на финансовия мениджмънт към иновативните модели на управление в дигитална среда и прецизно използване на изкуствен интелект. Застрахователните компании, които успешно интегрират иновативни технологии и изкуствен интелект в своите стратегии, ще демонстрират по-висока финансова стабилност и доверие от страна на потребителите. Прилагането на дигитални бизнес модели, в застрахователния сектор, ще оптимизират продажбите, ще намаляват оперативните разходи и минимизират регулаторните рискове, с което се подобрява финансовата устойчивост.

Заключение

Дигитализирането на дистрибуционна политика е ключов елемент за оптимизиране на финансовото управление на застрахователните компании при заемането на нови пазарни позиции. Това ще представи възможности за предлагане на дигитални застрахователни продукти и пряк достъп до клиентите, съобразени със спецификата на българския застрахователен пазар. Използването на иновативните технологии и изкуствения интелект, ще ускорят използването на комбинирани дистрибуторски канали, които ще прецизират участието на брокери, агентска мрежа и други алтернативни форми на директни продажби за оптимизирането на продажбите на застрахователните компании.

Можем да обобщим, че съвременните предизвикателства представят финансовият мениджмънт като ключов фактор за постигане на финансова устойчивост на застрахователните компании и постигане стабилността на икономическите субекти. Ефективното управление на продажбите, разходите и инвестициите изисква синергия между теорията и практиката, както и адаптация към новите регулаторни, технологични и пазарни условия.

В заключение можем да представим възможностите за оптимизиране на продажбите на застрахователните компании като важна част от управлението на финансовият мениджмънт, която се базира на активното използване на иновативни технологии и изкуствен интелект за провеждане на политика към подобряване на финансовата устойчивост и прогнозиране на бъдещото фирменото поведение чрез прилагане на адекватни управленски решения, съобразени с променящата се регулаторна рамка.

Използвани източници

Милинов, В. (2010). Оперативен финансов мениджмънт. В. Търново: Абагар.
Василев, В. (2012). Въведение в презастраховането. В. Търново: Фабер.
Илиев, Б. (2013). Застраховане. В. Търново: Фабер.
Мишева, И. (2016). Застрахователен маркетинг. София: УНСС.
www.fsc.bg